

Türkiye'nin "Ölü Laf Ebeliği" Dönemi: Muhalefetsiz Bir Ülkenin İnsanları

John Berger, ölü laf ebeliğinin belleği sildiğini ve amansız bir rehavet ürettiğini söyler.

Hemen her bağlamda, ana akım söylemi teşkil eden atıl ve ölü kelimelerle bir tavır ortaya konduğu, iletişim sağlandığı, kavrayış geliştirildiği sanılır.

Bu kavrayış ya da iletişim, Martin Heidegger'in "herkes" olarak adlandırdığı anonim bir mantıktan aldığı onayla var olur. Bu mantık, neye cesaret edilip neye edilemeyeceğini tasdik eder. Atılan adımların, söylenen kelimelerin, alınan tavırların meşruiyeti ait olunan "herkesin" güdümünde gerçekleşir.

Bütünüyle ait olduğu çevrenin güdümünde hareket eden ve onunla arasına bir mesafe koyamayan insan, anonim bir fırlatılmışlığın kuklasından ibarettir.

Bu bakımdan hepimiz bir kukla olarak doğarız, hayat dediğimiz sonlu serüven de daha az kukla olma çabasından fazlası değildir.

Bir kukla bazen bir ana kuzusu, bazen bir her dönemin haklısı seküler/muhafazakâr, bazense akademik/medyatik *entertainer* olarak karşımıza çıkar.

Kimisi bu kukla olma halinde bir güvence arar, Sartre'ın sözünü ettiği o yıkıcı kararın sorumluluğunu almaktan çekindiği için etrafına sığınır. Kimisi ise bir kukla olmanın getireceği çıkarlarla ilgilenir. Berger'in sözünü ettiği amansız rehavet de her iki kukla türünün ortak kesenidir.

Bu saptamayı belirtiyorum diye bir suçlamada bulunulduğu sanılmasın, sakın... Çünkü bir kukla mümkün dünyalarla, paramparça edilen hayallerle, sadece bir kukla olarak katlettiği hayatlarla ilgilenmez. Bu yüzden onun etrafı, "herkesi" içinde değilseniz, sizi anlaması ya da farklı bir kavrayış geliştirmesi olanaksızdır.

O sadece kukla olmanın sağladığı hürriyetle yargılamayı bilir. Ve kukla, adı üzerinde, bütünüyle belirlenmişliği ile hareket eder, buna rağmen de sorumlu bir birey olduğu iddiasındadır.

Siyasetten Aşka, Kukla Üreten Sosyo-Politik Düzen

Kukla profil, onulmaz bir tüketicidir. Aştan siyasete, bağ nesnesi değiştirilebilir bir metadır. Bu değiştirmeyi her daim kendi konumunu, uzantısı olduğu çevresinin de onayıyla, haklı çıkmak için gerçekleştirir. Tüketimini belirleyen, bağını kuran husus bizatihi bu onaydır.

Bu onay siyasetten aşka uzanan bağlamda pazarlamanın öne çıkması anlamına gelir.

Richard Sennet, bu noktayı siyasette ambalajlamanın asıl odak olması ve böylelikle demokrasi fikri ve pratiğinin zarar görmesi olarak tanımlar. Oysa demokrasi, ambalajdan ziyade müzakerenin ve aracılığın pratiğidir.

Bakarsanız, Paris'te selfie çekmenin İzmir'deki yangına gidip gündem oluşturmaktan daha kıymetli görünmesi de bu sürecin bir örneğidir. Demokrasi de bir ambalajlamadan ibaret olduğu için yaşam tarzı pazarı siyaset yapmanın en kolay yolu haline gelmiştir.

Siyasette asıl pazar nesnesinin yaşam tarzı olması seçmeni de bir tür siyasal ana kuzusu haline getirir.

Siyasal ana kuzuluğu, siyasal aktörlerin beceriksizliklerinin, kusurlarının konuşulmasını engeller. Hatta bu aktörlerin, beceriksiz olduğu gün gibi ortada olduğu halde desteklenmesini şart koşar ve bir döngü oluşturur. Geçen haftaki [yazımda](#) belirttiğim gibi, durum komedisi misali bir çemberi var eder, sürekli hareket eder görünse de gidilen yeni bir yer, değişen hiçbir şey yoktur.

Tüm gelişmeler ölü laf ebeliği altında ezilir ve siyasal bellek tümüyle anın sıkışmışlığında, ne geçmişi ne de geleceği göz önünde bulunduracak şekilde, ele alınır.

Aşkta ve diğer gündelik ilişkilerde de aynı mantık işler. Gündelik ilişkiler belirli bir rutine sahip olduğu için bu nokta pek göze batmaz. Bakkalınız değişse de alışverişiniz sürer çünkü. Fakat sorun, tam da bu mantığın aşk gibi ayırt edici niteliğiyle var olan bir bağlama da sirayet etmesidir.

Şüphesiz, yatağınızı paylaştığınız kişinin değişmesi, bakkalınızın değişmesinden daha önemli bir karar olmalıdır.

Fakat tüketici niteliğiyle kukla, bu ikisi arasındaki yoğunluk farkını kolaylıkla hiç edebilir. Ölü laf ebeliği bu farkı o kadar önemsizleştirir, belleği o denli silik hale getirir ki söz konusu yoğunluk farkının gözden yitmesi karşısında hissedeceğiniz dehşet, kuklası olduğunuz cenahın onayıyla çiğnenip atılmış bir sakıza döner.

Bütün Bunların Siyasetle İlişkisi Nedir?

Siyasal ve toplumsal düzen bugün, kaybolan yoğunluk farklarının ve yitirilmiş imkânların, mutluluğun, aşkın, hayallerin normalleştirici kuvvetlerinden oluşur. Başka bir deyişle bir kukla olmak, sunulan haklı gerekçelerle normalleştirilir.

Fazladan üç tabak üzerine tartışma evlilik arifesindeki çiftin hikâyesini sonlandırabilir. Nitekim bazen, “fazladan üç tabak” sadece fazladan üç tabaktır, metaforlaştırılması onun basit gerçekliğini uçursa da... Geride kalan yaşanmışlıklar, etrafın onayıyla içi dolu bir kül tablasının terk edilmişliğine bırakılır.

Aynı şekilde siyasal aktörlerin, bir siyasal rehavete kapılması da kukla üreten bir üst işleyiştir.

Şöyle ki ne yaparsanız yapın, size mecbur ve yaşam tarzı kaygısının obez ettiği bir seçmen grubuyla karşı karşıya olduğunuzu düşündüğünüz zaman Paris selfie'leri, sizi en kötü anınızda bile desteklemek zorunda kalmış İzmir'i sadece bir X gönderisinin nesnesi yapmakla yetinirsiniz.

Siyasal rehavet, siyaset yapma tarzında bir değişikliği gereksizleştirir. Temsilî siyasetin her aktörü için geçerlidir bu durum.

Başka bir deyişle, her düzeyde kukla üreten sistem, değişimin olanaksızlığından beslenir.

Kukla üretildikçe de değişim imkânsızlaşır, en hafif tabirle de sürekli ertelenir.

Siyasal ve toplumsal sıkışmışlık, insanları kendi yaşanmışlıklarına bağılılıklarından koparır, daha da ötesi bağılılığı, toplumsaldan özele her boyutta, önemsizleştirir.

Bütün bu süreç, önu alınmaz bir karmaşa suretine bürünse de kendi sistematığı içinde işler. Bir süre sonra daha az kukla olma çabası bir tür delilik ya da güvensizlik olarak görülür. Çünkü sistem için aslolan, tüketimin işlemesidir, hangi boyutta olursa olsun nasıl işlediğinin, kiminle işlediğinin bir önemi yoktur.

Bu sistem ikamelerle işler: Sadakat maddi güvencelerle, demokrasi yaşam tarzı kavgası ve meşrulaştırılmalarıyla, siyaset hukuksal ve ahlaki prosedürlerle ikame edilir.

Bütün bu ikamelerden fayda sağlamak için kukla olmak ya da kalmak elzemdir.

Evet, ölü laf ebelikleri ve rehavet bu sistematığın niteliğı olarak pek çok hayatı katleder ama katledilenler önemsizdir.

Yaşasın önemsizlik!

Bu önemsizlik içinde kuklanın en belirgin niteliğı, elbette ki olgunlaşmamışlığıdır.

Olgunlaşmamışlık ise siyasal ve toplumsal işleyişin normalleştirdiğı bir yönetim pratiğidir artık...

Kukla ise bu olgunlaşmamışlığın ve bunun içindeki susturulmuşluğundan keyif alır, elbette onun ipini elinde tutan farklı düzeylerdeki yapılar da...

Adem Yılmaz, "Türkiye'nin "Ölü Laf Ebeliğı" Dönemi: Muhalefetsiz Bir Ülkenin İnsanları" <https://www.fikirtepedi.com/siyaset/turkiyenin-olu-laf-ebeligi-donemi-muhalefetsiz-bir-ulkenin-insanlari/> (Yayın Tarihi: 19 Ağustos 2024).